

Với sự bùng nổ thông tin và phát triển truy cập thông, Giáo Hội Việt Nam đang đi đến với một hoàn cảnh mới, trong đó có nhiều thách đ mà có thể nói là chưa từng xảy ra trong quá khứ.

Giáo Hội Việt Nam không thể chấp nhận thất bại, hay coi mình là, nhưng phải khôn ngoan, thận trọng để đưa ra “những điều chưa từng có” (x. Gaudium et Spes, s. 4), biết phân tích và tìm ra những phát triển mới, những hướng đi mới giúp Giáo Hội thực thi sứ mạng của mình cách hiệu quả hơn.

Vậy đâu là thách đ mà Giáo Hội Việt Nam đang phải đi đến trong thời gian gần đây? Bài viết này xin đề cập tới một số khuyến khích mới bắt đầu “điều chưa từng có” mà Giáo Hội Việt Nam đang phải đi đến.

Khuyến khích “chính trị hóa” Giáo Hội

Chấp nhận vào các trang web điện tử Việt Nam, chúng ta dễ dàng nhận thấy nhiều khuyến khích chính trị hóa Giáo Hội và các vấn đề Giáo Hội qua các bài viết. Khuyến khích này khi đi tới chính kiến của mọi người về Giáo Hội. Giáo Hội chỉ được nhìn bằng lăng kính chính trị. Nên Giáo Hội được coi như là một tổ chức chính trị như bao nhiêu tổ chức chính trị khác và có vai trò chính trị.

Khách quan mà nói: Giáo Hội là một tổ chức hữu hình, hiện diện trong một thế giới, một xã hội cụ thể. Giáo Hội không thể ở bên ngoài thế giới, tách rời khỏi xã hội. Giáo Hội không thể có thái độ khoan tay vô cảm, bàng quan trước những vấn đề chính trị, xã hội và con người, nhất là những vấn đề về công lý, nhân quyền và tự do tôn giáo v.v. Giáo Hội có sứ mạng đấu tranh, cố gắng cho những giá trị này theo tinh thần của Phúc Âm. Khi làm như thế Giáo Hội đang thi hành sứ mạng ngôn sứ mình.

Nhưng nếu chúng ta chỉ nhìn Giáo Hội theo khía cạnh chính trị, thì đó là cái nhìn rất giới hạn thiêu và một chiều về Giáo Hội. Chúng ta sẽ rơi vào nguy cơ là mua lòng kéo Giáo Hội về với “chính kiến” của mình, với “phe ta”; chúng ta mua Giáo Hội phải phục vụ mục đích chính trị của “phe nhóm mình”; Giáo Hội phải đứng lên, nói chuyện, phải làm cách mạng giới phóng dân tộc v.v... Nếu Giáo Hội không đáp ứng được nhu cầu đó, thì Giáo Hội bị coi là “quốc doanh”, là bị

“củng cố nhân hóa” vvv...

Phải chăng làm như thế chúng ta chúng khác gì những người Do Thái ngày xưa: muốn đưa Chúa lên làm vua, theo kiểu trên thế. Thế nhưng, Chúa Giêsu đã thế ng thế n thế ch thế đi vào con đường đó khi Người “đã lánh mặt, đi lên núi mặt mình, vì biết dân chúng sắp đưa n bắt đem đi đưa tôn Người làm vua” (x. Ga 6:15) đó sao?

Là người Công Giáo ai cũng biết đến câu nói nổi tiếng của Chúa Giêsu trước Philatô: “Nước Tôi không thuộc về thế gian này” (Ga 18:36). Sau bao nhiêu thăng trầm lịch sử, Giáo Hội Công Giáo đã xác định vị trí và sứ mệnh của mình đối với xã hội và thế giới. Quan điểm đó được đúc kết trong giáo huấn của Công Đồng Vaticano II: Giáo Hội không thuộc về mặt thế ng phái chính trị nào. Giáo Hội hiện diện trong thế gian như là men, là muối, là ánh sáng cho thế gian nhưng không thuộc về thế gian (x. Hiến Chương Lumen gentium và Gaudium et Spes). Giáo lý của Giáo Hội đã nói rõ điều này như sau: “Do lý nhiệm và chức năng, Giáo Hội không bị lệ thuộc cách nào với mặt thế ng chính trị. Cho nên, Giáo Hội là đấng chủ và là sự bảo vệ cho tính cách siêu việt của nhân với con người. Giáo Hội tôn trọng và thăng tiến sự tự do chính trị và trách nhiệm của người công dân” (x. Giáo Lý Công Giáo, số 2245).

Người là các giám mục Việt Nam trong dịp Ad Limina vào tháng 06 năm 2009, Đức Giáo Hoàng Benedetto XVI đã nhắc lại lập trường của Giáo Hội: “Giáo Hội không đòi hỏi phải thay thế các nhà trách nhiệm của Chính Phủ, nhưng chúng mong rằng Giáo Hội có thể, trong tinh thần đối thoại và hợp tác tôn trọng nhau, góp phần xứng đáng vào sinh hoạt quốc gia, vào việc phục vụ và phát triển dân” (ĐGH Benedetto XVI, Discorso ai Vescovi Vietnamita ad limina 26/06/2009).

Nếu chúng ta thiêu Giáo Hội và hoạt động của Giáo Hội đúng theo lăng kính chính trị, thì chúng ta sẽ đánh mất chiều kích hiệp thông (communio) của Giáo Hội và lúc đó có nguy cơ chúng ta sẽ chia rẽ và cắn xé lẫn nhau.

Khuyến khích “trên thế hóa” Giáo Hội

Song song với khuyến khích chính trị hóa Giáo Hội, chúng ta nhận thấy khuyến khích “trên thế hóa” (secularization) Giáo Hội. Phong trào trên thế hóa đã có từ lâu đời ở Châu Âu, và đã phát triển mạnh mẽ nhất ở nước Pháp trong những thế kỷ qua. Khuyến khích này nhìn Giáo Hội

đưa theo phương diện và tiêu chuẩn trên thế . Hay nói đúng hơn khuynh hướng này muốn “giới thiệu” Giáo Hội.

Vì lẽ kính duy trên thế hóa, ngược lại ta nhìn Giáo Hội theo những gì bên ngoài, hình ảnh và khía cạnh trên thế của Giáo Hội, và đánh giá chúng đưa theo những tiêu chuẩn trên thế . Cái nhìn này có nguy cơ đánh mất chiều kích “mưu nhiêm” và “thần linh” của Giáo Hội.

Yves Congar, một nhà thần học gia nổi tiếng về giáo hội học của thế kỷ XX, đã nói rằng: “Giáo Hội một cách chắc chắn là đời sống của đức tin. Chúng ta thấy tất cả những gì Giáo Hội làm với chức năng của thế giới này. Đời sống này của những người không tin, những nhà xã hội học và các chính trị gia cũng thấy đời sống đó. Những chúng ta còn tin rằng Chúa hoạt động trong Giáo Hội theo kế hoạch ân sủng của Ngài. Và đây, Giáo Hội ... vốn là thế giới trên thế, được giao phó cho lịch sử, vốn là công trình của Thiên Chúa, là “mưu nhiêm” mà chúng ta có đức tin mới nhìn thấy”¹.

Nếu chúng ta nhìn những gì chúng ta “thấy” Giáo Hội với những gì bên ngoài, đưa trên những khía cạnh trên thế, thì chúng ta đi, vì rất phiến diện, của những “tin” vào Giáo Hội. Tin vào sự hiện diện của Chúa Kitô, tin vào sự hoạt động và hướng dẫn của Chúa Thánh Thần trong Giáo Hội, qua Đức Giáo Hoàng, các Giám mục, các linh mục và mọi thành phần dân Chúa. Đó là thái độ của đức tin. Ngài là Công Giáo được mọi người thừa nhận niềm tin đó qua thái độ và phương pháp của mình trước những vấn đề của Giáo Hội hiện nay. Ngài bao quát nói đến, chúng ta chấp nhận lắng nghe tiếng nói của Giáo Hội. Ngài bao quát nhu cầu những, chúng ta chấp nhận đứng về phía Giáo Hội. Ngài bao quát tiêu chuẩn, chúng ta chấp nhận yên tâm và xây dựng Giáo Hội.

Khuynh hướng hoài nghi và thách thức Giáo Hội gia tăng

Hơn bao giờ hết, Giáo Hội Việt Nam đang đi đến với “búa rìu dũa luồn” của truyền thông. Truyền thông đã gieo vào lòng người Công Giáo hôm nay sự hoài nghi về Giáo Hội, với các vị lãnh đạo và các giáo sư một cách khiêu khích!

Trong Giáo Hội, tính phân biệt và sự chia rẽ không luôn là tiêu chuẩn, nó cũng có giá trị của nó. Khuynh hướng này có thể giúp cho Giáo Hội Việt Nam có cái nhìn với các vấn đề một cách toàn diện và bao quát hơn, nhất là trong bối cảnh thế giới đa nguyên. Nhưng khi những ý kiến khác biệt, đi ngược lại hoặc tác động cho nhau trước những vấn đề lớn. Giáo Hội được mọi người biết

Chúng ta nghe những tiếng nói khác nhau của các thành phần Dân Chúa. Nhưng đó Giáo Hội có những gì pháp luật, hoàn hảo hơn cho tiếng nói của. Những tiếng nói của Giáo Hội phải ý thức rằng không phải vì “số đông”, để đáp lòng người, hay chi theo thói quen mà hy sinh chân lý, quên mất sứ mệnh và bản phận của mình.

Một điều luôn gây đau khổ cho Giáo Hội, đó là việc chọn Bề Trên, chọn đội các nhà lãnh đạo Giáo Hội lại xảy ra ngay trong lòng Giáo Hội, do các thành viên của mình. Việc chọn đội Giáo Hội có thể đến từ nguyên nhân khác nhau, do sự bất công trong Giáo Hội, do sự nhầm lẫn sai lầm của người lãnh đạo, vv... Nếu như thế thì Bề Trên cần khiêm tốn để sửa đổi. Những sự chọn đội cũng có thể đến từ chính lòng của người, do thái độ đón nhận của chúng ta. Theo nghiên cứu tâm lý học chi tiết sâu, việc chọn đội Bề Trên có thể liên quan đến tâm lý tình cảm của trẻ thành của cha mẹ. Những người này có thể vì sự phức tạp oedipus và quy định (theo Sigmund Freud), về cha mẹ và địa vị, hoặc vì so sánh hơn kém trong Giáo Hội, đã đưa đến những thái độ bất mãn, không công tác, và cuối cùng là hay trốn công Bề Trên. Nếu ai rơi vào tình trạng này, thì cần phải xem lại mình, dù linh mục hay là giáo dân.

Đội và người Công Giáo nói chung, việc chọn đội Giáo Hội, chọn các nhà lãnh đạo Giáo Hội một cách thiêu bác ái, thiêu tinh thần xây dựng, thiêu tính khách quan là thái độ cần tránh, vì đó không phải là tinh thần của Tin Mừng. Đội và các giáo sĩ hôm nay, cần tránh thái độ “giáo sĩ trẻ” và thái độ “cha chú” khi phục vụ giáo dân của mình.

Thách đũa về phương tiện truyền thông

Thế giới hôm nay là thế giới bùng nổ thông tin. Ai nắm giữ phương tiện truyền thông tin là nắm quyền lực để khi nào muốn người. Giáo Hội Việt Nam đang đội diện và thách đũa về những phương tiện truyền thông.

Thách đũa liên quan đến truyền thông hôm nay là tính khách quan và toàn diện của các vấn đề trong Giáo Hội. Nhà thần học Lonergan đã đưa ra một nguyên tắc giúp chúng ta tránh rơi vào sự chủ quan: “Sự việc nó quan trọng vì bản thân nó chứ không phải quan trọng vì tôi: the importance in itself and importance for me”². Nên khi đánh giá một con người, một sự kiện, chúng ta không chỉ dựa trên tình trạng tình cảm của mình, mà phải cố gắng dựa trên tính khách quan của sự việc. Không nên gán một thiêu một con người trong một câu nói, hay đánh giá một sự kiện chỉ dựa trên một khía cạnh tiêu cực thôi. Trước những vấn đề liên quan và phục vụ cần tránh những kết luận phiếm diện, chủ quan một chiều. Bình diện lý luận, đó là sự ưu tiên của triết học và phán đoán. Chúng ta cần phải thoát ra những ngõ ngách này để liên tục, để xây dựng quê

Hàng và Giáo Hội Việt Nam.

Vì quy n do ngôn luận, ai cũng có thể viết bài, có quy n phát biểu ý kiến của mình. Nhưng đ ng thì c n phải ý thức trách nhiệm v nh ng gì mình viết, mình nói. Vì s nh hàng c a nó th t l n lao và mang tính toàn c u. M t đi u đ x y ra trong th gi i thông tin hi n nay: đó là m t vài ý kiến cá nhân l i có s c m nh khuynh đ o và thay đ i đ luận c th gi i và chi ph i tình hình, “m t con sâu có thể làm r u c n i canh” h n lúc nào h t.

S l hàng thì n trong tri thức bu c chúng ta phải c g ng trình bày chân lý, s vi c m t cách khách quan, nh nó là, và tránh thái đ b cong s th t, u n n s vi c theo ý c a mình, đ ph c v cho l i ích cá nhân, ho c phe nhóm mình. Khi nói đi u đó chúng ta không quên gi i răn yêu th hàng Chúa đ y, trong đó bao g m c vi c bác ái trong l i nói và ngay th ng trong phán đoán. Ví c “xét đoán x u”, rêu rao l i l m và “ch p mữ” ng i khác m t cách b t công t trên m ng internet không phải là ph n Tin M ng, là t i “nói hành” đó sao?

Ngày hôm nay hàng ti n truy n thông đã tr thành m t hàng ti n truy n giáo r t h u hi u. Đã đ n lúc các Giám M c Việt Nam phải nghĩ đ n vi c “m c v truy n thông”, truy n giáo hàng ti n truy n thông và s đ ng truy n thông đ mang s đi p Tin M ng đ n cho m i ng i. Giáo Hội Việt Nam c n phải chu n b nhân s , đào t o nh ng chuyên viên v lãnh v c này nh các Giáo Hội khác đã làm đ thi hành s v mình cách hi u qu h n.

Kết luận

Giáo Hội thì i nào cũng đ u có nh ng khó khăn, thách đ và thu n l i c a thì i đó. Nhưng thách đ có thể tr thành c h i cho Giáo Hội trong vi c loan báo Tin M ng n u Giáo Hội bi t nh n ra và n m b t.

Hy v ng l i phát biểu của Đ c Cha Giuse Nguyễn Chí Linh trong ngày l nh n ch c c a Đ c Cha Phêrô Nguyễn Văn Nhân t i Hà Nội m ra vi n t hàng đó cho Giáo Hội Việt Nam: “K ni m 50 năm thành l p, Hàng Giáo ph m Việt Nam b c vào m t giai đ o n m i qua đó, các b c ch ch n đ c l ng nghe ti ng nói c ng đ ng Dân Chúa cách phong phú và c th h n, đ ng thì i cũng h c đ c bài h c bi n phân cách bình tĩnh h n đ i v i nh ng thông tin m i lúc m t đ đ ng, đ a chi u và ph c t p h n...

Hơn bất kỳ đâu, tại thị trấn Hà Nội này, tất cả những ai có thiện chí đi về quê hương dân tộc Việt Nam, trong cũng như ngoài Giáo Hội, đều ưu tiên xây dựng và vun vén tình đoàn kết anh em một nhà và đi đến xây dựng xã hội”.

Chú thích

*1. Cf. Yves Congar, Credo nello Spirito Santo, Querinina, Brescia 1998-1999, 204.

*2. Cf. B. Lenorgen, Method of theology, University of Toronto Press 1992, 30-40.